

## **Algemeen**

Stichting Pensioenfonds TDV (TDV) belegt een vermogen van ca. € 600 miljoen. TDV vindt het belangrijk om verantwoordelijkheid te nemen voor de gevolgen van zijn beleggingen. Dat begint bij het goed begrijpen van de invloed van onze beleggingen op mens, milieu en goed bestuur en wat de risico's van onze beleggingen zijn. Daarnaast vindt TDV het belangrijk zijn (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden hierover te informeren. Nationale en internationale wetgeving vraagt dit ook. Het gaat om twee verordeningen: de zogeheten Informatieverschaffingsverordening (SFDR) en de Taxonomieverordening. De risico's op het gebied van duurzaamheid in relatie tot beleggen worden duurzaamheidsrisico's genoemd.

## **Wat betekenen deze verordeningen voor TDV?**

Pensioenfondsen stellen voor hun beleggingen procedures op, om te komen tot de juiste besluiten. De SFDR bepaalt dat pensioenfondsen informatie moeten verstrekken over hoe de relevante duurzaamheidsrisico's voor het pensioenfonds worden meegenomen in deze procedures. Op een tweede niveau vraagt de SFDR inzicht te geven in hoe duurzaamheidsrisico's worden meegenomen in de beleggingsbeslissingen voor de pensioenregeling(en).

TDV maakt geen onderscheid in hoe zij duurzaamheidsrisico's op deze twee niveaus meeneemt. Onderstaande toelichting geldt dus voor beide niveaus. Hieronder leest u wat deze duurzaamheidsrisico's zijn en hoe TDV hiermee omgaat.

## **Wat zijn duurzaamheidsrisico's?**

Beleggen kent risico's. Aandelenkoersen en de rente kunnen stijgen of dalen. Dit kan onder andere worden veroorzaakt door het inschatten van financiële markten van de effecten van duurzaamheidsrisico's. Die risico's kunnen door financiële markten zowel worden overschat als onderschat. Indien de risico's worden overschat zal er uiteindelijk sprake zijn van een positief effect op het rendement. Indien de financiële markten het risico onderschatten zal de werkelijkheid negatief afwijken van de verwachting, hetgeen resulteert in een negatief effect op het rendement.

Hierna gaan wij vooral in op de situatie waarin de werkelijkheid in negatieve zin afwijkt van de door de financiële markten al ingeprijde risicoverwachtingen.

Duurzaamheidsrisico's zijn gebeurtenissen of omstandigheden op ecologisch, sociaal of governance (ESG) gebied die een negatief effect op de waarde van een belegging kunnen veroorzaken. Denk daarbij bijvoorbeeld aan klimaatverandering en vervuiling (ecologisch gebied), mensenrechtenschendingen en product-aansprakelijkheid (sociaal gebied) en beloningskwesaties en corruptie (governance gebied).

Dit soort risico's kunnen de waarde van de beleggingen negatief beïnvloeden, vooral ook op de lange termijn. TDV houdt in zijn beleggingsbeleid rekening met deze duurzaamheidsrisico's.

## **Wat betekent dit voor u?**

Gebeurtenissen op ecologisch, sociaal of governance gebied kunnen (negatieve) gevolgen hebben voor uw pensioen. Als de waarde van de beleggingen daalt, verslechtert de financiële positie van TDV en kan de dekkingsgraad dalen. Dit kan leiden tot het niet verlenen van toeslag, het verhogen van de premie of het verlagen van de pensioenen.

Hieronder licht TDV de belangrijkste duurzaamheidsrisico's voor het Fonds toe en de mogelijk negatieve effecten hiervan op het financieel rendement.

### **1. Ecologische duurzaamheidsrisico's**

Ecologische risico's vormen een groot deel van de duurzaamheidsrisico's. Het gebruik van fossiele energie wordt steeds meer vervangen door het gebruik van duurzame energiebronnen. Investeren in bedrijven die veel fossiele energie verbruiken en veel CO2 uitstoten en die niet (tijdig) overgaan op alternatieve bronnen, kan risicovol zijn. Maar bedrijven kunnen ook op een andere manier te maken krijgen met klimaatverandering, zoals extreme droogte, een tekort aan grondstoffen of stijging van de zeespiegel. Deze bedrijven zijn wellicht gedurende een bepaalde tijd buiten bedrijf of moeten zelfs hun productie staken. Dit kan een negatieve invloed hebben op de financiële rendementen van de beleggingen in deze bedrijven. Milieurisico's kunnen ook betrekking hebben op overheden. Extreem weer kan negatieve gevolgen hebben op cruciale overheidsdiensten zoals de drinkwatervoorziening, infrastructuur en de waterkering. Maar ook landbouw en toerisme kunnen hieronder lijden, wat de economie van een land kan schaden. Ecologische risico's

kunnen dus een negatieve impact hebben op de financiële rendementen van staatsobligaties en de kredietwaardigheid van een land.

## 2. Sociale duurzaamheidsrisico's

Bedrijven en overheden kunnen ook te maken krijgen met sociale risico's. Denk bijvoorbeeld aan klachten over slechte arbeidsomstandigheden bij een bedrijf, discriminatie, onveilige of niet-duurzame producten en het tegenwerken van vakbonden. Wanneer bedrijven niet goed omgaan met dit soort sociale duurzaamheidsrisico's lopen ze de kans op reputatieschade en ontevreden klanten en medewerkers. Wat een negatieve invloed kan hebben op aandelenkoersen en kredietwaardigheid, en daarmee op de financiële rendementen van deze beleggingen. Voor overheden zijn zaken als opleidingsniveau, gezondheidszorg en inkomens(on)gelijkheid belangrijk. Deze factoren hebben immers invloed op de economische groei van een land. Ook hier geldt dat wanneer overheden dit niet op orde hebben, dit kan leiden tot een negatief effect op de financiële rendementen van staatsobligaties en de kredietwaardigheid.

## 3. Governance duurzaamheidsrisico's

Met governance wordt bedoeld de wijze waarop een organisatie wordt bestuurd. En ook daarvoor zijn duurzaamheidsrisico's aan te wijzen. Denk bijvoorbeeld aan het beloningsbeleid van een bedrijf, of het aantal vrouwen in topposities. Hoe zijn het toezicht, bestuur en controle ingericht? Oftewel, is er sprake van goed ondernemingsbestuur? Als dit niet op orde is en er worden verkeerde besluiten genomen, of er is sprake van imagoschade, leidt dat tot een verslechtering van de financiële positie van een bedrijf. Voor overheden geldt hetzelfde. Hoe wordt het politiek gezag uitgeoefend, is er sprake van ambtelijke corruptie, heeft het land een onafhankelijke rechterlijke macht? Wanneer dit op orde is en er sprake is van een goede governance zien beleggers dit als pluspunten. Zij hebben vertrouwen in de economische stabiliteit en de ontwikkeling van een land. De staatsobligaties van een land zijn dan in trek. Wanneer landen hun governance niet goed hebben ingericht, zien beleggers deze landen als minder kredietwaardig en kan de waardering van staatsobligaties naar beneden gaan. Er is dan sprake van een governance duurzaamheidsrisico.

### Wat betekent dit voor TDV?

Een duurzaamheidsrisico is dus het risico dat de waarde van een belegging daalt door een gebeurtenis of omstandigheid op ecologisch, sociaal of governance (ESG) gebied. In het beleggingsbeleid van TDV wordt rekening met duurzaamheidsrisico's. TDV streeft een lager risico na door ESG-kenmerken mee te nemen in zijn beleggingsbeleid.

Het berekenen van de impact van de duurzaamheidsrisico's op het verwacht rendement van de beleggingen, is in de praktijk lastig uitvoerbaar. Daarom maken wij een inschatting. Bedrijven die een verhoogd risico laten zien op ESG-kenmerken, kunnen een negatieve invloed op het rendement hebben indien dit door de markt nog niet in de prijs verwerkt is.

Hieronder geven wij aan welke methodieken en instrumenten wij gebruiken om ESG-kenmerken, die duurzaamheidsrisico's inzichtelijk maken, mee te nemen in onze beleggingsbeslissingen. Met als doel deze risico's te beperken.

Om verantwoord ESG-beleid te maken en duurzaamheidsrisico's te beperken zijn allereerst voldoende en juiste data nodig. Dit is beschikbaar via onze fiduciaire manager en vermogensbeheerders. Vervolgens kunnen wij verschillende instrumenten inzetten om duurzaamheidsrisico's te beperken.

De portefeuille van TDV wordt voor het grootste gedeelte belegd door middel van beleggingsfondsen. Dit houdt in dat TDV niet direct belegt in aandelen en/of obligaties van individuele ondernemingen. Hierdoor staat TDV niet rechtstreeks in contact met ondernemingen. TDV belegt in fondsen die een actief beleggingsbeleid voeren en in fondsen met een passief beleggingsbeleid. Bij de laatste categorie wordt in principe in alle ondernemingen belegd die in bepaalde marktindices zijn opgenomen en komen aspecten van ESG minder aan de orde. TDV heeft er echter voor gekozen om te beleggen in passieve fondsen waarbij ESG-kenmerken tot op zekere hoogte een rol spelen. Zo worden bijvoorbeeld sommige bedrijfstakken (**onder andere de tabaksindustrie**) uitgesloten.

TDV stelt aan vermogensbeheerders, die actief beleggen, een aantal eisen waaraan vermogensbeheerders en de beleggingsfondsen minimaal moeten voldoen. Ten eerste verlangt TDV van haar vermogensbeheerders dat zij minimaal voldoen aan de principes zoals verwoord in het handvest van de Verenigde Naties t.a.v. maatschappelijk verantwoord beleggen (UNPRI). Verder eist TDV onder andere dat haar vermogensbeheerders ESG-criteria betrekken in hun beleggingsproces en proberen bedrijven er toe aan te zetten om maatschappelijk verantwoord te ondernemen. Verder verlangt TDV van haar vermogensbeheerders dat zij in aandeelhoudersvergaderingen zoveel mogelijk hun stem uitbrengen.

Doordat TDV via beleggingsfondsen belegt, is de portefeuille zeer gespreid over veel bedrijven. Hierdoor is de invloed van een enkel bedrijf op het totale rendement minimaal. Mede hierdoor en door bovengenoemde maatregelen, verwacht TDV dat de effecten van duurzaamheidsrisico's op het totale rendement zeer beperkt zullen zijn.